

https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_23693.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 24.04.2023).

4. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський ; за ред. В. А. Манжолі. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 863 с.
5. НАТО: історія, структура, діяльність, перспективи : навч. посіб. / Федонюк С. В. та ін. Луцьк : РВВ «Вежа» ВНУ ім. Л. Українки, 2008. 258 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1104/1/POSIBNYK-NATO.pdf> (дата звернення: 26.04.2023).
6. Нова Стратегічна концепція Північноатлантичного Альянсу: погоджено главами держав і урядів, які беруть участь у засіданні Північноатлантичної ради (7 листопада–8 листопада 1991 р.). URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_23847.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 24.04.2023).
7. Lewkowicz N. The Question of NATO and the International Order. London: Palgrave Macmillan, 2010. 144 p.

Р. РЕЙГАН І ЙОГО ЕПОХА: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА ОЦІНКИ СУЧАСНИКІВ (РЕЙГАНОМІКА, ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА, КОНСЕРВАТИВНІ ЦІННОСТІ)

Кравченко М. Д.

*здобувачка вищої освіти IV курсу,
факультет історії та географії,*

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Рональд Рейган очолив країну в дуже непростий час. Економічна криза, серйозний дефіцит палива, напружені стосунки з Радянським Союзом та повернення до холодної війни. З огляду на це особливе зацікавлення викликає підхід 40-го президента до вирішення всіх цих проблем.

Рональд Вільсон Рейган народився 6 лютого 1911 року в Тампіко, штат Іллінойс. Будучи підлітком він сім років пропрацював місцевим рятувальником. В 1928 році він закінчив середню школу в Діксоні та вступив на факультет економіки та соціології одного з навчальних закладів в місті Юрека. Після закінчення коледжу він працює спортивним коментатором. У хлопця був дуже дзвінкий та приємний

голос. В 1937 році Рональд починає працювати кіноактором в Голівуді. Кіностудія «Warner Bros.» запропонувала йому перший контракт. Актору, який виконував переважно другорядні ролі, вдалося стати одним із найкращих президентів в історії Сполучених Штатів Америки.

Початок політичної кар'єри 40-го президента Америки пов'язують ще з акторським періодом. Рейган був активним в профспілковій політиці, в 1938 році він стає учасником Гільдії кіноакторів, а вже в 1947 році займає посаду президента Гільдії. Далі його політична кар'єра продовжується в ролі губернатора штату Каліфорнія [7, с. 4-6].

Першу спробу перебратися до Білого дому Рональд Рейган зробив 1976 року, але тоді переміг демократ Джимі Картер. В 1980 році він перемагає у президентських виборах, зібравши 489 голосів. За своїми суспільно-політичними поглядами він був демократом рузвельтівського типу, але 1962 року оголосив себе республіканцем.

Прийшовши до влади, Р. Рейган проголосив новий економічний курс – рейганоміку. Цей економічний курс був пов'язаний із приходом до влади в США консервативно налаштованих сил Республіканської партії, підйомом так званої неоконсервативної хвилі у багатьох розвинених країнах Заходу. Рейганоміка – соціально-економічна політика адміністрацій Р. Рейгана у США щодо реалізації неоконсервативної ідеології [5, с. 27].

Рейган вирішив повністю перебудувати американську економіку шляхом перегляду підходів минулих президентів, тобто замінити Кейнсіанську економіку попиту, на протилежну їй «економіку пропозиції». На той момент завдання полягало в забезпеченні економічного розвитку шляхом впровадження нових технологій, оптимізації виробництва та використання винаходів науки, зберігаючи традиційні основи громадського життя [2, с. 106-107].

20 січня 1981 року в своїй інавгураційній промові Рональд Рейган обіцяє американцям: «Метою цієї адміністрації буде здорова, енергійна й квітуча економіка, що забезпечує рівні можливості для всіх американців – без бар'єрів, породжених фанатизмом чи дискримінацією. Повернути Америку до роботи значить повернути всіх американців до роботи. Припинити інфляцію – значить звільнити всіх американців від страху перед галопуючою вартістю життя. Усі мають долучитися до продуктивної праці цього «нового початку» і всі мають насолодитися дарами відновленої економіки» [3, с. 293].

В своїй економічній політиці Рейган використовував регресивну систему оподаткування, тобто чим більший дохід, тим менший відсоток податків стягується з громадян. Такий підхід відкривав нові можливості для просування та вдосконалення бізнесу: залучення більшого потоку капіталу, товарів та послуг, створення нових робочих місць, зменшення безробіття, розширення виробництва, зростання конкуренції [2, с. 107].

Президент виступав за підтримку дрібного бізнесу та збільшення свободи в діяльності приватного підприємництва, що в свою чергу сприяло розвитку ринкових відносин. Рішучість уряду а захисті інтересів підприємницького класу призвела до різкого зниження політичного впливу організованих профспілок.

В період президентства Рональда Рейгана відбулася корекція деяких федеральних соціальних програм. Було зменшено витрати на охорону здоров'я, підтримку та допомогу безробітним. Термін виплати грошової допомоги непрацюючим людям скоротився з 65 до 39 тижнів. Але в той же час Рейган підписав 100 інших соціальних програм. В їх пріоритеті залишалось забезпечення догляду за людьми похилого віку.

Незважаючи на скорочення фінансування соціальних програм, запропоноване Рейганом поєднання нижчих податків і високих військових витрат створило величезний бюджетний дефіцит, що змусило уряд позичати гроші в таких масштабах, яких раніше не було в мирний час. Значна частина цих коштів надійшла з-за кордону, переважно з Японії. Щоб залучити кредиторів, уряд підтримував відносно високі процентні ставки, що робило долар більш цінним, ніж інші основні іноземні валюти. Але в той же час американські виробники стали неконкурентоспроможними по відношенню до своїх іноземних конкурентів на внутрішньому і зовнішньому ринках [1, с. 356-357].

У зв'язку з різким погіршенням федеральних фінансів штатів уряд почав вживати заходів щодо наведення порядку в економічному житті країни. В результаті цих заходів, які включали продаж державного боргу та штучне уповільнення економічного зростання, зріс попит на гроші та зросли процентні ставки. Але такий підхід до вирішення економічних проблем мав і негативні наслідки, особливо в аграрному секторі. Внаслідок скорочення експорту сільськогосподарської продукції, підвищення вартості палива та зростання процентних

ставок, відбулося помітне зниження прибутків від сільського господарства та скорочення закупівлі машин і обладнання.

Науково-технічна перевага США у 1980-1990-х роках стала безперечною, їм належало 40 відсотків усіх світових інвестицій на комп'ютеризацію. Економічна політика президента посилила ефективність американського господарства і показало його здатність до запровадження нових наукових технологій. У 1981 році Американська електронна корпорація випустила перший персональний комп'ютер, кабельне телебачення і відеотехніка увійшли в повсякденне життя американця. У 1983 році в країні почала формуватися мережа мобільного зв'язку. Комп'ютеризація виробничого процесу разом із підвищенням рівня освіти середньостатистичного американця призвела до підвищення в суспільстві ролі людей, що належали до професійної категорії керівників. Одночасно йшов процес перетворення вчорашніх робітників, зайнятих переважно фізичною працею, у висококваліфікованих спеціалістів. Крім цього у час правління країною 40-го президента, значна частина бюджету країни була спрямована на посилення оборони та розвиток військових технологій [2, с. 108]. Зовнішньополітичний курс президента, протягом його першого терміну характеризувався різкою конфронтацією з СРСР, що впритул наблизило світ до ядерної війни. Широко відомі його характеристики Радянського Союзу, як «імперії зла», «держави монстрів», «держави безбожного комунізму». 3 березня 1983 року тодішній президент США Рональд Рейган, виступаючи по національному телебаченню, вперше анонсував програму розробки стратегічної оборонної ініціативи (СОІ), яка згодом отримала назву «програма зоряних війн». Вона передбачала створення Америкою системи протиракетної оборони, здатної з космосу знищувати ворожі ядерні ракети. Згодом до реалізації цієї програми приєдналися Японія, Австралія та Ізраїль. Незабаром було здійснено перше вдале випробування компонентів СОІ. Економіка СРСР виявилася неспроможною для того, щоб дати гідну відповідь на це [4, с. 435].

Другий термін перебування Рейгана на посту президента ознаменувався різким поворотом зовнішньополітичної стратегії, в сторону покращення стосунків з СРСР. В своїй другій інавгураційній промові президент говорить: «Є лише один безпечний та обґрунтований шлях зменшення витрат на національну безпеку – зменшення необхідності таких витрат. І саме це ми намагаємося

робити шляхом переговорів з Радянським Союзом. Ми не просто обговорюємо межі подальшого зростання ядерних озброєнь. Натомість ми прагнемо зменшити їх кількість. Ми сподіваємося, що одного дня всі ядерні озброєння на Землі будуть знищені» [3, с. 301]. 1985 року новим радянським керівником стає Михайло Горбачов, який проголошує курс «перебудови». В листопаді цього ж року, в Женеві відбулася зустріч лідерів двох наддержав, після чого америкорадянські відносини починають нормалізуватися. У грудні 1987 року відбулася зустріч лідерів у Вашингтоні, де вони підписали угоду про ліквідацію ракет середнього і меншого радіусу дії. Влітку 1988 року Рейган, під час візиту до Москви публічно заявив, що більше не вважає СРСР «імперією зла». Аналізуючи основні постулати зовнішньої політики США часів Р. Рейгана, можна стверджувати, що відбувалася зміна концепції зовнішньої політики країни. Головною рисою «Доктрини Рейгана» стала найвища ступінь ідеологізації, перехід до ідеологічної конфронтації, яка акцентувала увагу на тому, що в порівнянні з цінностями неоконсервативної ідеології все інше – антицінності. Неоконсерватизм запроваджувався під гаслами унікальності американського способу життя, універсальності американських цінностей [6, с. 24]. Консерватори називали період керування країною 40-го президента «рейганівською революцією», маючи на увазі його акцент на скороченні держав, низькі податки та відновлення національної гордості Америки. Але як сказав сам президент у своїй прощальній промові: «Вони назвали це рейганівською революцією... Ну що ж, я це приймаю. Але мені здавалося, що це швидше велике повернення, повернення до наших цінностей та здорового глузду... Наш дух повернувся, але ми не реінституціювали його. Ми мусимо зробити кращу роботу, перекинувши, що Америка - це свобода, свобода слова, свобода віросповідання, свобода підприємництва. А свобода особлива і рідкісна. Вона тендітна, їй потрібен захист». Сам Рейган розглядав консервативне управління як «дотримання політичних принципів» і «принципової політики» [5, с. 28-29]. Рональд Рейган цілком міг би залишитися на посаді на третій термін, якби республіканці ще наприкінці 1940-х років не прийняли поправку, що виключала таку можливість. Оцінка його політики досі залишається предметом активних дискусій в американському суспільстві. Багато аналітиків називають восьмирічне керування країною Рейгана періодом найсуттєвіших змін в економічній та соціальній політиці уряду США.

Підтримка приватного сектору та зниження податків досі залишається популярними елементами політики консервативних партій, які вважають, що це стимулює економічне зростання. З іншого боку, критики політики Рейгана зазначають, що це може призвести до зростання розриву між бідними та багатими.

Незважаючи на різну критику, період президентства Рейгана залишив помітний слід у політичній та культурній історії Штатів та всього світу. Його консервативні погляди є важливим елементом американської політики, а результати політики Рональда Рейгана стали позитивним кроком на шляху досягнення високих показників в різних сферах життя США.

Література:

1. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002 роки). К., 2002. 624 с.
2. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. Вінниця: Видавництво «Фоліант», 2003. 560 с.
3. Інавгураційні промови президентів США. Харків: «ФОЛІО». 2009. 335 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/5ec99c09f3b04/Inavhuratsiini_promovy_prezydentiv_SShA.pdf?PHPSESSID=cisge3gidmc32la4118v7q2r70 (дата звернення: 30.05.2023).
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 рр.): Підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та інші. К.: Либідь, 2001. 624 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-163.html> дата звернення: 30.05.2023).
5. Козинець О. Г. Неоконсерватизм як основа політики Рональда Рейгана / О. Г. Козинець, О. В. Акуленко // *Право і суспільство*, 2019. № 3. С. 25-29.
6. Панченко Ю. В. Неоконсерватизм та зовнішня політика президента Р. Рейгана // *Американська історія та політика*, 2016. № 6. С.22-30.
7. Michael S. Ronald Reagan. New York : Oxford University Press, 2011. 105 p.